

Opgaver til Hit med Historien 1700-1850

Køgedetektiven på sporet

Brug øjnene og gå rundt i byen. Det kan være dit første skridt i jagten på Køge i perioden fra 1700 – 1850. Kik efter huse, find ud af, hvordan gaderne er placeret, gå en tur rundt om Torvet, gå ind i Sankt Nikolaj kirke.

Der er masser af spor efter gamle dage. Men pas på for Køge har jo ændret sig siden dengang. Sporene gemmer sig.

Det næste, du kan gøre som "Køgedetektiv", er at gå på Biblioteket. Her findes en hylde med lokalhistoriske materialer. De har ikke alt, men nogle af disse bøger kan hjælpe dig videre:

- "Køge Bys Historie 1288 – 1850", udgivet 1985 af Køge Kommune i samarbejde med Køge Museum.
- "Køge Bys Borgere 1753", udgivet 1993.
- "Hugo Matthiessens Køge, Oktober 1914", Ida Haugsted, 1993.
- "Køge i 700 år", Jan Hansen, 1989.

Nu er du blevet klogere. Nu ved du mere om, hvad du skal lede efter. Men sporene fører videre. På Køge Museum kan du finde mange ting, som stammer fra perioden 1700 – 1850. Genstande, møbler, tøj, redskaber, malerier, boddelsværd osv. Du skal huske at kikke godt efter, for tingene er ikke altid samlet på ét sted. KIK og SPØRG!

Men du er stadig ikke færdig med at finde det gamle Køge frem. Der er mange oplysninger, som du ikke har haft fingrene i. Nu er Køge Byhistoriske Arkiv den næste mulighed.

Her gemmer de på mange af de papirer og dokumenter, som fortæller en masse om, hvad der skete i Køge mellem 1700 og 1850. De har folketællinger, protokoller, fattigregnskaber, oversigter over dødsfald og arv og meget mere. De kan være svære at læse, fordi de er skrevet i hånden med gotisk skrift. Men du kan sagtens bruge dem, for mange af oplysningerne er "oversat" til vore dages dansk.

Og hvis du vil vide endnu mere om perioden fra 1700 – 1850, så kan du besøge andre museer som f.eks. Den gamle By i Århus, Nationalmuseet osv.

Livet i Køge 1700 – 1850

Indhold

Skriv historier

Find sange

Lav mad

Jagten på gamle ting

Dramatisering

Hvad er det?

Kryddersnapse

Diasshow eller Powerpoint

Hvad kan vi finde i Køge mellem 1700 – 1850?

Tipskupon

Memory

Børneekspertes

Hvordan kan du arbejde med "livet i Køge" 1700-1850?

Skriv historier

om fx en drengs eller en piges oplevelser i Køge i 1700-tallet: "Den dag, da.....". Husk at historiens handling og personer skal være så tæt som muligt på livet og byen dengang. Du kan jo prøve at skrive historien med gåsepen og blæk. Måske kan du få Biblioteket til at hjælpe dig med at finde bøger, der er skrevet med gotisk skrift.

Find sange

som er skrevet mellem 1700 – 1850. Du kender sange som "Højt på en gren en krage sad" (1840) og "En lille nisse rejste" (1845), men du kan finde mange flere ved at kikke i forskellige sangbøger, f.eks. Højskolesangbogen. Spørg også din musiklærer om hjælp. Lav selv en lille sangbog, som I kan bruge hjemme eller i klassen .

Lav mad

Du kender en masse madretter fx medisterpølse, sylte, leverpostej, hønse- og oksekødssupper, pandekager, æbleskiver osv., som folk i Køge også spiste dengang. Her er opskriften på en hvid sagsuppe, som var meget almindelig i 1700-tallet: "1/2 pund perle-sagogryn skylles i kold vand og kommes i 4 liter kogende vand med skallen af en citron. 125 gram rosiner kommes senere på. 4 æggeblommer røres hvide i skålen med hvidt eller meget lyst puddersukker, saften af 2-3 citroner og 1/2 liter gammelvin. Suppen hældes deri, mens der røres i skålen". (1775)

Og en opskrift på fyldt hvidkål fra 1710:

1. Man river en god portion brød fint, rører det til med æg, sød fløde, smeltet smør, revet muskatnød, salt og – om man vil – små korender og man rører det alt sammen vel iblandt hinanden.
2. Af den kål man har skåret eller hulet af hvidkålshovedet, kan man skære noget småt, koge det lidt, trykke vandet rent fra den og hakke den fint, derefter kan man skære flæsk i terninger, stege det og komme det sammen med den hakkede kål ind i farsen fra nr.1.
3. Det fyldte hvidkålshoved koges i saltet vand".

Prøv sammen med din far og mor eller i skolen at finde gamle madopskrifter. Biblioteket kan hjælpe jer med gamle kogebøger. Spørg f.eks. efter bøger skrevet af Else-Marie Boyhus. Hvad med at lave en søndagsmiddag, som de spiste hos købmand Romsgaard. VELBEKOMME!

Jagten på gamle ting

Prøv at undersøge hjemme om I har gamle møbler, ure, køkkenredskaber osv. Du kan udvide jagten til dine bedsteforældres hus og andre ældre mennesker, som du kender. Findes der noget, der stammer fra tiden 1700 – 1850?

Du kan også besøge en antikvitetshandler og spørge om, hvilke ting han / hun har, der stammer fra denne tid. Måske kan du oven i købet finde ud af, hvad den slags gamle ting koster.

Dramatisering

f.eks. med stangdukker. Læs f.eks. digteren Johan Herman Wessels historie fra 1784-85 om "Smeden og bageren". Læs historien ind på bånd og opfør et stangdukkespil over handlingen – Husk kulisser fra byen, dragter osv.

Ludvig Holbergs komedier fra begyndelsen af 1700-tallet findes i forkortede udgaver, som en klasse sagtens kan opføre.

Hvad er det?

Find nogle ting eller billeder af nogle gamle ting fra denne periode, som ikke alle kender – du skal selvfølgelig selv vide, hvad det er. Det kan være et manglebræt, en vægt, en lysesaks, en rokke, et strygejern osv.

Spørg "Hvad er det?". Deltagerne skal nu gætte, hvad det er for noget, og hvad det har været brugt til. De må kun stille et spørgsmål ad gangen. Du må kun svare ja eller nej. Der gives point til dem, der hurtigst svarer rigtigt.

Kryddersnapse

I denne periode blev kryddersnapse især brugt som medicin. Der var næsten ikke den sygdom, som ikke kunne kureres med brændevin tilsat f.eks. porse, perikon, gul snerre, valnød, dild, slåen, kvan, rønnebær, hyben, solbær, hindbær osv. osv.

Måske kunne du lave en kryddersnaps som jule- eller fødselsdagsgave. På biblioteket kan de hjælpe dig med at finde opskrifter. Spørg f.eks. efter "Globs Brændevinsbog". Den har mange opskrifter og mange gode historier om, hvordan man helbredte sygdomme i gamle dage.

Diashow eller Powerpoint

Gå en tur rundt i Køge med et kamera. Lav en billedserie (1, 2, 3 ...) og vis den for andre. Du må godt være lidt snedig. Tryk et bykort og lad deltagerne sætte tal på kortet, hvis de ved, hvad dine billeder viser, og hvor de er taget.

Hvad kan vi finde i Køge mellem 1700 – 1850?

Vis en over-head af billedet, hvor man ser Køge fra syd (bogen side xx). Lav en lang liste med ord og begreber (paryk, hestevogn, cykel, karnap, T-shirt, oliefy, brændeovn, fængsel, symaskine, kirke, osv. osv.), som du læser langsomt op og giver numre (1, 2, 3...). Lad de andre skrive ja eller nej på et stykke papir. Hvem har færrest fejl?

Tipskupon

Skriv 13 sætninger om Køge, som du har læst om i bogen. Sæt dem op som en tipskupon (1 X 2). F.eks. 1. "I Køge var der kun få fattige". 2. Køge Museum har været kaserne for soldater til hest. 3. Rådhuset blev ombygget i 1903. 4. Der var flere købmænd end håndværkere i Køge. Osv. Hvem har 13 rigtige?

Memory

Lav kort med billeder fra bogen og hjemmesiden. HUSK at der skal være to kort med samme motiv. Læg alle kort med bagsiden opad. Spillet kan begynde. Den, der får et stik, skal fortælle om, hvad der er på kortet.

Børneeksperter

Når I har arbejdet med "Køge – byen og borgerne, 1700 – 1850", ved I en masse om jeres by i gamle dage. I jeres klasse kan I nu forberede jer, så I kan være "guider" for andre klasser og vise dem de interessante steder i Køge. Planlæg en gåtur på ca. en time og fordel opgaverne imellem jer – én fortæller om Torvet, én anden om Rådhuset, én om museets historie, én tager

sig af havnen osv. Husk også at fortælle dem noget om dagligdagen i Køge, når I står på de forskellige steder.

Start med en mindre klasse, så I kan få en fornemmelse af, hvad de er interesserede i.